

REBEKA

(magyar népmese)

Volt egyszer egy özvegyember. A felesége fiatalon meghalt, s három leány maradt utána. Amikor a legkisebbik leány, akit Rebekának hívtak, tizenhét éves lett, meghalt az ember is s a három leány árván maradt. Mit tegyenek ők, három árva, mihez kezdjenek, hogy megélhessenek? Azt mondja egyszer a legkisebbik:

– Kedves nénikéim, már elég nagy leányok vagyunk, bírjuk a munkát, menjünk, keressünk magunknak aratni valót, az aratással megszerezhetjük magunknak a télire valót. A másik két leány, beleegyezett. Vettek magukhoz egy-egy sarlót s elindultak aratni valót keresni. Mentek, mentek, egyszer csak odaértek egy búzaföldhöz. A búza már meg volt érve.

Azt mondja Mari, a legnagyobbik leány:

– Álljunk meg itt, fogjunk neki aratni.

– Hadd el – azt mondja Rebeka –, túl kicsi nekünk ez a tábla. Keressünk egy nagyobbat. Mennek, mendegélnek tovább szegények, egyszer találnak egy akkora tábla búzát hogy nem is látták a végét. Azt mondja Rebeka:

– Na, ez éppen nekünk való, itt eldolgozhatunk, s szerezhetünk is elég bért ahhoz, hogy megélhessünk a télen.

– Nem lesz ez túl nagy? – kérdi Rózsi a középső testvér.

– Hadd el, mi szorgalmas leányok vagyunk, csak elbírunk vele valahogy.

Beleállnak a táblába aratni. Hát, amikor Rebeka vágott egyet a sarlóval, akkorát csendült egyet, hogy tán a szomszéd országig is elhallatszott. Meghallja a nagy csendülést a búza gazdája, a hétfejű sárkány:

– Hej, még csak most volt egy szikrányi ez a Rebeka, s már a búzámban arat?

Mert a sárkánynak megjósolta az anyja, hogy egyszer egy Rebeka nevű leány a vesztére lesz. Fogta magát, s egy perc alatt ott termett a búzatábla szélén.

– Tudtam, hogy te lehetsz, Rebeka! Ki engedte meg neked, hogy az én búzámba állj be aratni?

– Már miért ne állnék be? Megérett, hát nem kell learatni?

– Jól van! De csak úgy fogjál neki, hogy ha estére el tudod végezni, mert különben meggyűlik velem a bajod!

– Megpróbálom, majd csak levágjuk valahogy!

– Megyek, hozok nektek reggelit.

Azt mondja Rebeka a testvéreinek:

– Vigyázzatok, mert rosszban töri a fejét. Semmi egyebet ne egyetek, csak kenyeret, mert azt nem meri megmérgezni. A többiből ne egyetek, mert bajotok lesz.

Jön is a sárkány a reggelivel, s látja, hogy már a felét levágták, kévébe kötötték, s már kalangyába is rakták.

– Jól haladtok, na, gyertek, egyetek egy kicsit!

Leültek a leányok, de nem esznek egyebet, csak kenyeret. A sárkány kínálja őket:

– Itt a finom hús, bort is hoztam, egyetek, igyatok, hogy legyen erőtök. – Köszönjük – azt mondja Rebeka –, mi ma böjtölünk, kenyérnél egyebet nem eszünk.

Délben megint jön a sárkány, megint csak kínálja őket, de ők a kenyéren kívül nem nyúlnak semmihez. Hiába kínálta őket, ők csak azt mondták:

– Elég ez nekünk!

– Rendben van, és estére készen legyetek!

Mire a nap lement, már meg is lettek az aratással, fogták a sarlójukat, s indultak a sárkányhoz, hogy fizesse ki őket.

– Jól van, fizetek, de hová akarok indulni éjnek idején, Maradjatok itt, vacsorázatok, aludjatok nálunk, s majd reggel mentek tovább.

– Jól van – mondja Rebeka. – Jertek, testvéreim! Mennek a sárkányhoz. A vacsorával kínálja őket ismét csak kenyérrel laktak jól. S már készültek is lefeküdni, mert fáradtak voltak.

– Itt alusztok, a leányaimmal együtt! – mondta a sárkány.

Egy nagyszobában volt hat fekhely, háromra lefeküdt a sárkány három leánya, háromra pedig a három testvér. A másik kettő mindjárt el is aludt, de Rebeka ébren volt, s figyelt, mert tudta, hogy a sárkány rosszban töri a fejét.

Egyszer csak látja is, hogy a sárkány bejön lábujjhegyen, s a leányai takarójára egy-egy piros kendőt tesz, az ő takarójukra pedig egy-egy fehér kendőt. Erről már megtudta, hogy azért jelölte meg őket, mert éjfélkor, amikor már koromsötét lesz, a fehér kendőkről felismeri őket.

Amikor a sárkány kiment, fogta magát, a három fehér kendőt a sárkány leányainak a takarójára tette, a három pirosat pedig a saját fekhelyükre. Akkor felköltötte a két testvérét, s azt mondta nekik:

– Keljetek fel, s amilyen gyorsan, csendben csak tudunk, menjünk innen, mert a sárkány rosszat forral ellenük! Fölkelt a két lány nagy álmosan, s már indult is. Mennek, mennek, egyszer csak egy nagy víz partjára érkeznek. Már reggeledett, egy öreg révész kunyhója ott volt a víz partján. Rebeka bezörgött, s az öreg révész kijött: – Mit akartok?

– Jaj, révész bácsi – azt mondja Rebeka –, vigyen, át minket amilyen gyorsan csak lehet, a túlsó partra, mert mindjárt jön a sárkány, minket halálra keres.

– Jól van, szálljatok be a csónakba!

Beszálltak a leányok, s az öreg már evezett is a túlsó part felé. Ez alatt a sárkány otthon fölkelt, s belopózott a leányok a szobájába. A sötétben is meglátta a fehér kendőket. Megfogja az első leányt, s viszi kifelé.

A sárkány felesége még az este behevítette a kemencét, s a sárkánynak az volt a szándéka, hogy a három arató leányt tűzbe dobja, mert akkor Rebeka elpusztul, s nincs, kitől féljen tovább. Fogja hát a leányt, s viszi kifelé a kunyhába. Fölébred a leány, s elkezd sivalkodni:

– Jaj, jaj, jaj, apám, mit akar velem? Miért nem hagy aludni?

– Hát ki vagy te, hogy apádnak szólítasz?

– Ki volnék, hát a leányod!

Fölébred erre a sárkány felesége:

– Te, mit akarsz, te gyilkos! A saját leányodat akarod tűzre tenni?

– Fölkelt, s a nyújtófával kezdte verni a sárkányt.

– Hej, a keservit! – szitkozódott a sárkány. – Rebeka túljárt az eszemen!

Megy vissza a lányok szobájába, meggyújt egy gyertyát, s akkor látja, hogy az arató leányoknak csak a hült helye van. Már tudta, hogy megszöktek.

Azonnal utánuk eredt, egyenesen a nagy vízhez. De akkor már a csónak a három leánnyal a víz közepén túl járt.

Rázta az öklét a sárkány:

– Ej, Rebeka, túljártál az eszemen! Szinte tűzre tettem a leányimat. De nem baj, jössz még te az én portámra, s akkor leszámolok veled!

– Jövök is – mondta Rebeka –, mert nem félek tőled, te átkozott, ott maradt az aratásért járó bérünk, ezt még megadod te! Ők átértek a vízen, a sárkány pedig nagy dühösen hazament.

Megköszönték az öreg révésznek a segítséget, szépen elköszöntek, s mentek tovább szerencsét próbálni. Mentek, mentek, s egy városba érkeztek.

Ott megtalálta a király palotáját, odamentek, s bezörgettek. Kijön egy őr, s kérdi tőlük: mit akarnak? – Szegény leányok vagyunk, szolgálatot keresünk.

Bemegy az őr, s jelenti a királynak.

– Jöjjenek – mondja a király –, lássam, mire használhatnám őket. Bebocsáttatták a három leányt a király színe elé.

– Hallom, szolgálatot kerestek. Hát mihez értetek ti?

– Mindent elvégzünk, amit parancsolsz, király atyám. Szegény leányok vagyunk, magunk keressük a kenyerünket.

Megtanácskozta a király a feleségével, hogy hová kell szolgáló, s azután a két nagyobbikat megtette konyhaleánynak, a kisebbiket, Rebekát pedig, mivel ügyes, jó mozgású leánynak látta, megtette szobaleánynak.

Telt-múlt az idő. Jól ment mind a három leánynak, de a másik kettő mégis rossznéven vette, hogy ők csak a konyában dolgoznak, krumplit hámoznak, mosogatnak, felmossák a konyhát, Rebeka pedig a szép szobákban takarít, a virágokat öntözi, s mindig ott van a királyné közelében. Irigykedtek a kisebbik hűgukra, s nem tudták már, hogyan ártsanak neki.

Egyszer a király nagy bált rendezett a személyzet számára. Ott voltak a komornyikok, komornák, lakájok, kocsisok, lovászok, vadászok, csak Rebeka nem volt ott, mert ő nem szeretett táncolni, jobban szeretett, ha ideje volt, a virágos kertben sétálni, vagy a virágokat gyomlálni.

Ott, a lakájok társaságában, megszólal Mari, a Rebeka nagyobbik nénje:

– A mi testvérünk olyan nagy kisasszony, hogy nem is jön a cselédek közé, mert ő nagyobbra lát, mint amilyenek mi vagyunk.

– Hát miért látna nagyobbra? – kérdi a lakáj.

– Mert azzal dicsekszik, hogy ő, ha akarná, el tudná hozni a sárkány kertjéből a nagy világító káposztafejet.

Másnap a lakáj, amikor a királynak az ebédet szolgálta fel, elmondta, hogy mit beszélnek a Rebeka testvérei. Ebéd után a király hívatta Rebekát:

– Te voltál a bálban?

– Nem voltam. –

– Hát hol dicsekedtél?

– Én nem dicsekedtem!

– Te lány, ne hazudozz nekem! A tulajdon testvéreid mondták: azzal dicsekedték, hogy te el tudod hozni a sárkány nagy világító káposztáját a kertjéből.

Akkor már megtudta Rebeka, hogy a testvérei áskálódnak ellene. Nem volt mit tenni, így felelt a királynak:

– Jól van, uram-királyom, elhozom!

Kiment Rebeka nagy búsan. Azon gondolkodott, mit tudjon tenni, hogy a király kívánságának eleget tegyen. Azt már tudta, hogy vissza kell, menjen a sárkányhoz. Ment, odaérkezett a nagy víz partjához. Megvárta, míg a révész átér a vízen, s akkor megkérte könnyezve, hogy vigye őt vissza, mert a sárkány kertjébe kell, menjen. Elmesélte nagy szomorúan, hogy milyen parancsot adott neki a király. Azt mondja neki az öreg révész:

– Menj, leányom, s csak egy dologra ügyelj: éjszaka, amikor bemész a sárkány kertjébe, mindjárt meglátod a káposztát, mert messzire világít. Csak egyre ügyelj nagyon: úgy öleld át a káposztát, hogy egyetlen kicsi levele se éje a földet, mert ha a földet éri, nagyot csendül, fölébred a sárkány, s akkor, jaj, neked. Én, itt megvárlak, s visszaviszlek.

Amikor jól besötétedett, s Rebeka tudta, hogy a sárkány már aluszik, oda-ment a kerthez, benyitott a kertajtón, s egyenesen a káposztához ment. Lehasalt, kinyújtotta a két karját, aztán átkulcsolta a káposztát a gyökere alatt, s úgy emelkedett fel, hogy egyetlen levél se érje a földet. Akkor megemelte a káposztát, s kihúzta tövestől. Már cipelte is vissza a révészhez.

Beültek a csónakba, s a víz közepe felé jártak, amikor jött nagy dühösen a sárkány:

– Ej, Rebeka, elvitted a káposztámat! Jössz te még ide, s egyszer csak elfoglak. S akkor mindenért leszámolok veled.

– Vagy én teveled! – mondta Rebeka, s azzal kilépett a partra.

Visszaérkezett, s letette a káposztát a király kertjében. Hát az úgy világított, hogy mindenki csudájára járt. Rebekának becsülete lett a király előtt, már ő volt az első szobalány, a király a maga asztala mellé osztotta be szolgálatra.

A két leánytestvért majd szétvetette az irigység, hogy Rebekának nemhogy ártottak volna, hanem még feljebb juttatták. Nemsokára megint bált rendelt a király. A két testvér most összesúgott-búgott, hogy mit tudnának ráfogni a testvérükre. Azt mondja Rózsi, a középő:

– Mondjuk azt, hogy Rebeka azzal dicsekedett, hogy ő el tudná hozni a sárkány lovát.

– Jó lesz! – mondta Mari, a nagyobbik.

Na, el is híresztelték az egész báli közönség előtt, hogy mit mondott Rebeka. A király füléhez is eljutott a beszéd, megszólítja az ebédnél Rebekát:

– Látod, leányom, én vagyok az utolsó, aki megtudom, amit már az egész udvar beszél, mert te nekem sohasem mondanád el, csak másoknak.

– Mit mondtam én másoknak, királyom?

- Azzal dicsekedtél, hogy el tudod hozni a sárkány lovát.
- Hogy mondhattam volna én ilyesmit? Hiszen azt senki se tudja megtenni.
- Ne kerülgesd az igazságot, Rebeka! Ha ezt is megteszed nekem, akkor senki olyan nagy becsületben nem lesz előttem, mint te, de ha megtagadod, te leszel az utolsó énelőttem.

Nagyon búsult Rebeka, amikor kijött a királytól. Mit tudjon ő tenni, hogy eleget tegyen a király parancsának, s az élete is megmaradjon. Elindult megint a nagy víz felé. Hullott a könnye, mint a záporosó, amikor megérkezett a víz partjára. Éppen ott találta az öreg révész.

- Miért sírsz. leányom?
- Nézze, édes jó apám, mert apámnál is jobb kegyelmed. A király azt parancsolta, hogy hozzam el neki a sárkány lovát.
- Hát, az igazán nem könnyű feladat – mondta az öreg révész –, de ne ess kétségbe, leányom. Gyere most, átviszlek, s ott alszol az én kalyibámban. Reggelre majd csak kieszélünk valamit.

Másnap reggel, amikor fölkeltek, azt mondja az öreg révész:

- Te azt a feladatot egyedül nem tudod végrehajtani. De ide hallgass! Én segítek neked. Este elmegyek veled, s bemegyek a sárkány kertjébe. Ott ások egy nagy gödröt, akkor kirántok tövistől egy nagy káposztát. Odaverem a földhöz, s az majd nagyot csendül. Akkor hirtelen beledobom a nagy gödörbe, s betemetem. A sárkány majd kijön, meglátja, hogy hiányzik a káposzta, tűvé teszi érte az egész világot, nem találja sehol. Megnézi majd, hogy nem a víz fele menekültél-e. Te ez alatt bemész az istállóba, elkötöd a lovát, fölülasz a paripára, s elnyargalsz, egyenesen a víz, partjára. A tártos ló tud úszni, s átvisz téged a túlsó partra. Én addig megbújok a palánk alatt, s majd, ha megint jön a sárkány keresni a káposztáját, már ott leszek a víz partján, s megmondom neki, hogy senkit se láttam.

Úgy is történt. Amikor a sárkány, meghallotta a nagy csendülést, kirent, egyenesen a kertbe ment. Láta a káposzta helyét, már rohant is a víz partja felé. Addig az öreg révész más úton szépen visszament a csónakjához. Rebeka pedig elkötötte a sárkány lovát, fel a ló hátára, s egyenesen neki a víznek. Amikor a sárkány jött a lováért, hogy tovább keresse a tolvajt, már a lova nem volt sehol. Rohan vissza a víz partjára, kérdi az öreg révészt:

- Nem te vitted át a vízen azt az átkozott tolvajt?
- Én csak egy leányt láttam, amint lóháton nekiugratott a víznek. Rázta az öklét a sárkány, amikor meglátta, hogy Rebeka a túlsó parton épp akkor lovagol ki a partra a lovával.

– Megállj, mert ellátom én egyszer a bajodat!

– Vagy én a tiedet! – mondta Rebeka, s ment, vitte a lovat a királynak.

A király majd megbolondult örömeiben, amikor meglátta a lovat. Nem tudta már, hogyan dicséje jobban Rebekát, már kinevezte az egész cselédség főfelügyelőjének. A nővérei pedig kétségbeestek, mert látták, hogy Rebeka egyre nagyobb lesz, ők meg egyre lejjebb csúsznak. Már főnökük is lett, már ő parancsolt mindenkinek. Gondolták: most olyat kell, mondanak, amit semmiképpen se tud megtenni, hátha egyszer csak sikerül lebuktatni Rebekát a magas polcról.

A következő bálon elkezdték híresztelni, hogy Rebeka azt mondta: ha akarja, magát a sárkányt is elhozza a királynak. Azt mondja a király Rebekának:

– Hát leányom, ha te ezt is megteszed, én leszek a világon a legboldogabb király, mert ez az átkozott sárkány minden marhámat elragadja, az embereimet állandó félelemben tartja, engem is azzal fenyeget, hogy egyszer átjön a vízen, s mindenemet elpusztítja.

– De hát én semmit se mondtam! – válaszolta Rebeka.

– Tudom én már, hogy te mindig letagadod, ezt megszoktam tőled. Ezért menj, s teljesítsd ezt a kívánságomat is. Ígérem neked, hogy ha ezt megteszed, leányommá fogadlak, azt választod magadnak férjül, aki neked tetszik, legyen királyfi vagy herceg, vagy akárki más.

Már látta Rebeka, hogy vagy elpusztul, vagy megteszi, amit a király kíván. Eszébe jutott az is, hogy ő megfenyegette a sárkányt. De most mi legyen?

Elindult ismét a nagy víz felé. Amikor az öreg révész átjött, Rebeka már ott várta.

– Nemrég mentél el, s már újra itt vagy, leányom?

– Itt vagyok, de most azt hiszem, hogy utoljára, akár sikerül az, amit a király parancsolt, akár nem.

– Hát mi lenne az?

– Hogy a sárkányt magát hozzam el nekije.

– Hát ez aztán már igazán a lehetetlenséggel határos. De azért maradj itt nálam, majd addig törjük a fejünket, amíg lesz valami.

Ott töltötte a napot Rebeka az öregnél, másnap is egész nap azon gondolkodtak, hogy mihez kezdjenek.

Egyszer azt mondja az öreg:

– Hát élve sehogy se tudod átvinni a sárkányt, legfeljebb ha koporsóban nem.

– Hogyan öljem én meg a sárkányt, hogy koporsóba tegyem?

– Nem kell, megöld, csak azt találjuk ki, hogyan vegyük rá: feküdjék bele ő maga a koporsóba. Nem baj, ha nem is hal meg.

– Hát az, hogy lehetséges?

– Na, hát ide hallgass! Először is semmiképpen sem kell, megtudja, hogy te Rebeka vagy, mert reád különösen haragszik, ezért téged átalakítunk úgy, hogy saját édesapád se ismerne reád. Aztán te kimész az erdőbe, s ott egy nagy fát kivágsz, abból egy jó nagy koporsót készítesz. Megváród, amíg arra jár a sárkány, megtalál téged, s megkérdi, mit keresel ott. Te akkor elmondod neki, hogy koporsót készítettél, mert Rebeka meghalt s a túlsó király megparancsolta, hogy egy akkora koporsót készítek, amelyikbe a lova is belefér. Akkor majd megörvend a sárkány. Te majd valahogyan vedd rá, hogy próbálja ki, s amikor belefekszik, csapd rá a fedelet, s szögezd le, amilyen gyorsan csak tudod, aztán majd segíték neked elszállítani.

Hozzá is látott az öreg: Rebekának a haját kurtára vágta, szakállt készített neki, jó sok hagymát etetett vele, hogy a hangja vastag legyen. Tarisznyát akasztott a nyakába, fejszét a vállára, egy nagy kalapot a fejére, s azzal Rebeka már ment is befelé, az erdő sűrűjébe. Ott sokáig keresgélt, amíg kapott egy, hatalmas nagy tölgyfát, akkorát, hogy három ember se érte volna át a derekát. Hozzálátott, éjjel- nappal dolgozott. Sikerült kidöntenie a nagy fát, levagdalta az ágait, a törzséből kiszabta a koporsót, fűrt- faragott egy hétig, amíg elkészült az óriási koporsó.

Na, ezzel meglett. Eltelik egy nap, el kettő, Rebeka, mint egy igazi favágó ember, rágyújtott a pipájára, ott üzte a szúnyogokat. Közben, amikor megéhezett, elővette a szalonnát, a kenyeret, a hagymát, eddegélt. Harmadik nap éppen szalonnázott, amikor egyszer csak ott terem a sárkány:

– Hát te mit keresel itt az én erdőmben, te szerencsétlen ember?

– Irgalmazz szegény fejemnek, hatalmas sárkány! Nem jöttem volna én a világért sem ide, de kényszerített a szomszédod, a király, hogy ide jöjjek, mert csak itt találok olyan fát, amiből koporsót készíthetek.

– Koporsót? Ugyan biza kinek?

– Rebekának, az ő leghűségesebb szolgájának, aki mindent megtett, amit a király tőle kívánt.

– Hát meghalt Rebeka?

– Meg bizony, szegény. Levetette a lova, s kitörte a nyakát.

– Hála Istennek! – mondta a sárkány, s örömeiben nagyot ugrott. Az én legnagyobb ellenségem elpusztult, s most már az enyém az egész világ.

– Bizony meghalt, s most a király akkora koporsót rendelt, amibe a lova is elfér, mert megérdemelte, hogy a lovával együtt temessék el.

– Hej haj, s elkészítetted a koporsót?

– Már majdnem készen van, itt van, gyere, nézd meg. Csak azt nem tudom, hogy elég nagy-e, meg lesz-e elégedve vele a király.

– Hát már hogyan lenne elég nagy, hiszen ebben még én is elférek.

– Azt nem hiszem, nagyuram! Te sokkal nagyobb vagy, minthogy elférjél egy ilyenben.

– Nem hiszed? Fogadjunk! Ha elférek, beállasz hozzám, te leszel az én udvari ácsom.

– Nem bánom, hát próbáljuk meg!

Belefeledt a sárkány a koporsóba, Rebeka pedig már jó előre odakészítette a nehéz fedelet. Hirtelen rácsapta a sárkányra, s azzal már szegezte is le a fedelet. Ordított, toporzékolt a sárkány, de nem volt mit tennie. Ígért fűt-fát, zsák aranyat, fele királyságot, de hiába. Jött az öreg révész egy taligával s egy számmárral.

Nagy nehezen föltuszkolták a sárkányt a koporsóval a talyigára, s aztán a számmár elől húzta, ők ketten hátulról tolták le a vízig. Ott belé a bárkába, s már eveztek is túl a vízen. Mikor a túlsó partra érkeztek, Rebeka üzent a királynak, hogy küldjön segítségeket, lovakat, embereket, mert hozza a sárkányt.

Hát a király maga ült lóra, egy csapat katonával, lovakkal, mentek a leány elébe. Föltették a sárkányt egy hosszú szekérre, négy ló húzta, s egyenesen be a palotába. A sárkány dörömbölt, hogy engedjék ki, mert mindjárt megfullad. A király, azt kérdezte tőle:

– Mit ígérsz, ha visszaadjuk a szabadságodat?

– Mindenemet, amim van, s ígérem, hogy úgy elmegyek, hogy senki se lát többet.

– Jól van – azt mondja a király –, vigyétek kívül az országon, a legmagasabb hegy tetejére, ott bocsássátok el. El is vitték, s megfenyegették, hogy visszahozza, ha nem tartja be a szavát.

Nem is látta soha senki többet a sárkányt, még én sem. A király pedig leánnyával fogta Rebekát, férjhez adta a szomszéd király fiához, aki már rég könnyörgött, hogy legyen a felesége. Rebeka királyné lett, a két testvérét pedig odaadták mellé. Ő nem állt bosszút a testvérein, azok se áskálódtak többet. Rebeka férjhez adta őket egy kocsihoz meg egy lovászhoz, s azóta mindnyájan boldogan élnek, ha meg nem haltak.